

**FACTORS OF MODERNIZING THE EDUCATIONAL PROCESS ON THE
"NATURAL SCIENCE" EDUCATIONAL FIELD SUBJECTS**

In the article the factors of modernizing the content and methods of teaching the subjects of "Natural science" educational field are reviewed. As the key factors such as minimizing the content theory, implementing interdisciplinary connections within the industry, using international experience innovative ideas, increasing the proportion of research at an educational process, raising natural science prestige, creating good information environment in teaching educational the subjects of "Natural science" educational field, improving methodical intending teachers training are grounded.

Key words: "Natural science" educational field, the factors of modernizing the educational process, the subject discipline content, the research component, methodical training.

УДК 371.13

І. М. Макаревич

**ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ**

У статті розглянуто методологічні підходи до формування інформаційної компетентності майбутніх учителів географії. Розкрито сутність діяльнісного, аксіологічного і технологічного підходів у підготовці таких фахівців.

Ключові слова: діяльнісний підхід, аксіологічний підхід, технологічний підхід, професійна підготовка, інформаційна компетентність.

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Професійна підготовка майбутнього вчителя географії потребує посилення інформаційного компонента в розвитку його географічного мислення, духовності, інтелекту, диференційованості, цілісності й наступності у вивченні природничої й суспільної географії та для розвитку його професійної компетентності, де головну роль відіграє інформаційна компетентність. Проблема формування інформаційної компетентності майбутнього вчителя є багатоаспектною, тому в статті ми намагалися на теоретичному рівні продемонструвати значення саме діяльнісного, аксіологічного і технологічного підходів у підготовці таких фахівців, не применшуючи значення системного, синергетичного, культурологічного, акмеологічного, які розглядатимуться у подальших дослідженнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, виокремлення невирішених її частин. Про потребу переходу освіти на компетентнісну основу йдеться в Законі України «Про вищу освіту» [11], «Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХ століття)» [8], «Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ столітті» [21], «Державному стандарті базової і повної середньої освіти» [9].

Г. Селевко стверджує, що «інформаційна компетентність – це ключова суперкомпетентність людини ХХІ ст., важливий інструмент майбутньої професійної діяльності теперішніх учнів і студентів, а також викладачів» [28, с. 68]. О. Кізік, визначаючи інформаційну компетентність як складову професійної компетентності випускника професійного ліцею, вказує на обов'язковість наявності у діяльності кваліфікованого фахівця елементів інформаційної діяльності, що у взаємозв'язку між собою і з якостями особистості фахівця містять у собі: здатність до самостійного пошуку й оброблення інформації, необхідної для якісного виконання професійних задач; здатність до групової діяльності й співробітництва з використанням сучасних комунікаційних технологій для досягнення професійно значущих цілей; готовність до саморозвитку в сфері інформаційних технологій, необхідного для постійного підвищення кваліфікації і реалізації себе в професійній праці [12].

О. Лебедева інформаційну компетентність виділяє в складі науково-теоретичної компетентності поруч зі спеціальною, методологічною, методичною й психолого-педагогічною [18]. Визначаючи інформаційну компетентність як складну інтегративну якість особистості,

Я. Карлінська зазначає, що це «вміння особистості адекватно використовувати наявні інформаційні ресурси, вміло їх комбінувати, досягаючи нових якісних результатів своєї діяльності, відчуваючи при необхідності потребу в заміні або розширенні їх компонентів», що охоплює сукупність знань, умінь і навичок виконання різних видів інформаційної діяльності (збір, аналіз, перетворення, зберігання, пошук і поширення інформації) [26, с. 572]. Визначаючи інформаційну компетентність у складі професійної, зарубіжні науковці розуміють її як сукупність компетенцій, пов'язаних із пошуком і аналізом інформації в традиційній друкованій формі, комп'ютерної компетенції, компетенції критичного сприйняття і аналізу, комунікативної компетенції, медіа-компетенції (як уміння працювати з різними формами подання інформації) [38].

Досить ґрунтовним є визначення інформаційної компетентності Т. Бабенко, яка вважає, що вона є «утворенням, що має інтегровану природу, уособлює сформованість знань, умінь, навичок та якостей особистості, містить досвід практичної діяльності, що в сукупності забезпечує якісний рівень готовності до діяльності з пошуку, одержання, засвоєння, інтерпретації, аналізу інформації та використання її в професійній та особистісній сферах» [1, с. 51]. Н. Баловсяк визначає інформаційну компетентність як «інтегративну професійну якість особистості, яка, з одного боку, віддзеркалює її здатність до визначення інформаційної потреби, пошуку інформації та ефективної роботи з нею у всіх її формах (традиційній, друкованій, та електронній тощо), а з іншого – як здатності її до роботи з комп'ютерною технікою та телекомунікаційними технологіями і застосування їх у професійній діяльності та повсякденному житті» [2, с. 79].

С. Курзон подає два визначення інформаційної компетентності особистості: з одного боку – це компетентність у роботі з інформацією, а з іншого – це комп'ютерна компетентність, тобто вміння працювати з комп'ютером та інформаційними технологіями [39]. В. Недбай не підтримує такої думки, вказуючи на те, що інформаційна компетентність передбачає передусім досвід роботи з самою інформацією, а не з її засобами. У суспільстві знань «набагато важливіше вміти критично сприймати засоби інформації, вишукувати саму інформацію, диференційовано оцінювати, робити вибір і самостійно обробляти її» [22].

Окремі аспекти формування інформаційної компетентності майбутніх учителів географії й учнів досліджували О. М. Топузов, В. Самойленко [19; 34], О. Браславська [3], О. Бугрій [4], В. Саюк [27], І. Гукалова, Д. Мальчикова [7], Т. Назаренко, О. Тімець [33], С. Тросюк [35] та ін.

Формулювання мети статті – охарактеризувати деякі методологічні підходи до формування інформаційної компетентності у процесі професійної підготовки майбутніх учителів географії.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. У дослідженні ми намагалися оперувати переважно досягненнями діяльнісного, технологічного і аксіологічного підходів до професійної підготовки майбутнього вчителя географії в цілому та формування його інформаційної компетентності, що дало змогу найбільш чітко і повно висвітлити зміст та умови, що визначають її сформованість на особистісному й соціальному рівнях. «Підхід» – сукупність різноманітних засобів і прийомів, які діють певним чином. Є. Степанов у підході до професійної діяльності вбачає орієнтацію педагога або керівника освітнього закладу, що «виконують свої дії, які спонукають до використання певної сукупності взаємозв'язаних понять, ідей, способів педагогічної діяльності» [31, с. 83].

Прийнято вважати, що головним засобом удосконалення підготовки майбутніх учителів є посилення практичної частини їх навчальної, наукової, дослідницької, пошукової діяльності, що і є основою діяльнісного підходу до професійної освіти. Російські науковці В. Коган і В. Уханов у рамках діяльнісного підходу розглядають володіння людиною інформацією як обов'язковий момент її соціальної природи, ставлення до навколишнього світу і єдність «інформаційних здібностей і творчої інформаційної діяльності, що реалізуються в інформаційній взаємодії суб'єктів у процесі створення, зберігання, перетворення, трансляції, сприйняття та використання інформації в суспільстві» [13, с. 59].

Сутність цього підходу досить повно характеризують узагальнення щодо діяльності людей у певній соціальній системі з пошуку, збереження, поширення і використання інформації,

розглядаючи її не просто як засіб освоєння світу, а як функціональну спрямованість цих засобів на розвиток суспільства й освіти зокрема. Таке розуміння діяльності дозволяє, з одного боку, розглядати процес формування інформаційної компетентності майбутніх учителів географії у взаємозв'язку з процесом їхнього професійного становлення як підготовки до майбутньої професійної діяльності, з іншого – визначати її зміст відповідно до вимог цієї діяльності.

Разом з тим професійна підготовка реалізується через суб'єктний вияв, а інформаційна компетентність як складне інтегральне утворення в цілісній структурі особистості фахівця може формуватися лише в контексті навчально-виховної й професійної діяльності. Тобто інформаційна компетентність стає особистісним надбанням майбутнього вчителя географії в умовах залучення до певної діяльності.

Варто зауважити, що діяльнісний підхід до формування інформаційної компетентності передбачає врахування особистісного становлення фахівця (Л.Виготський, М. Дьяченко [5; 10] та ін.) та дозволяє розглядати компетентність як універсальну властивість і прояв суспільного життя (С. Гончаренко, О. Овчарук [6; 14] та ін.).

Дотримання положень діяльнісного підходу до формування інформаційної компетентності майбутніх учителів географії зумовлює визначення її змісту і структури відповідно до вимог навчальної та майбутньої професійної діяльності, а також розгляду педагогічних умов її формування в умовах професійної підготовки у ВНЗ. Нами було встановлено, що, як правило, інформаційна компетентність педагога формується в навчально-пізнавальній, дослідницькій педагогічній діяльності, яка є для студента основною в період професійної підготовки і є результатом задоволення інформаційних потреб його особистості.

Ураховуючи надбання діяльнісного підходу до розуміння сутності компетентності як функціональної готовності до здійснення певного виду діяльності, ми вважаємо, що важливою складовою інформаційної компетентності майбутніх учителів географії є практичний досвід роботи з інформацією для досягнення визначеної мети освіти.

Ми враховуємо думку Л. Хоружої, яка вказує на те, що «компетентність – це ситуативна категорія, що виражається в готовності до здійснення якої-небудь діяльності в конкретних професійних (проблемних) ситуаціях, розглядаючи її як оцінну категорію, що характеризує людину як суб'єкта професійної діяльності, її здатність виконувати завдання, що належать до її компетенції» [36, с. 13].

Безпосередня педагогічна діяльність студентів-географів під час педагогічних практик на останньому та передостанньому курсах дає можливість студентам ознайомитися та взяти участь у реалізації таких важливих видів професійної діяльності, як науково-методична, соціально-педагогічна, культурно-просвітницька, управлінська, наприклад, участь у роботі методичного об'єднання, педагогічної ради, батьківських зборів. Підготовка до їх проведення передбачає пошук інформації, її адаптацію до умов школи й спрямування для роботи з людьми різного віку.

Варто звернути увагу на потребу в реорганізації змісту і структури педагогічних практик, оскільки вони не дають можливості належним чином організувати дослідно-експериментальну роботу тим студентам, які виконують випускні кваліфікаційну роботу з педагогіки або методики викладання географії й потребують умов для пошуку й інтерпретації інформації. В. Кузь вважає, що для поліпшення практичної підготовки кожному університету потрібно мати свої базові школи, коледжі, в яких кожен студент від першого до останнього курсу оволодівав би мистецтвом бути педагогом [17, с. 13].

М. Сметанський, співвідносячи педагогічну практику студентів з їх науковою роботою, відстоює думку про те, що «якщо тематика курсових, дипломних й інших видів наукової роботи розробляється на замовлення школи чи іншого закладу з визначенням конкретного колективу, часу і форм упровадження, то така організація дослідницької діяльності студентів є оптимальною. Оскільки зростає зацікавленість студентів і у процесі, і у результатах роботи» [30, с. 38]. Отже, визначені змістові характеристики прояву індивідуальності дозволяють розглядати інформаційну компетентність як категорію, що уможливорює ефективну інформаційну діяльність майбутнього вчителя географії, а процес її формування може бути керованим у разі застосування адекватних педагогічних впливів.

Зміст інформаційної компетентності майбутнього вчителя географії детермінований

вимогами професійної діяльності й передбачає: цілісність інформаційної картини географічних процесів і явищ, рівень інтелектуального, морального і естетичного розвитку; світогляд; продуктивне використання різних джерел інформації (друковані й електронні видання, книги, Інтернет, телебачення), критичне ставлення до відбору інформації, орієнтацію на соціальні цінності, творчість й евристичність мислення, професійне та особистісне ставлення до географічної інформації.

З діяльним підходом до розуміння сутності формування інформаційної компетентності тісно пов'язаний аксіологічний, який ґрунтується на тлумаченні її ціннісної природи та зі становленням у майбутніх учителів географії ціннісних орієнтацій, мотивів та ідеалу професійної й інформаційної діяльності. У рамках цього твердження інформаційна компетентність постає як складне, інтегроване утворення, сукупність професійно важливих якостей та характеристик, професійних цінностей та установок і є однією з умов ефективної професійної діяльності.

Отже, інформаційну компетентність майбутніх учителів географії розглядають як певну категорію, що уособлює сприйняття на рівні суспільної й особистісної свідомості системи цінностей, установок, способів комунікації, традицій, знань, умінь, навичок, що у сукупності характеризують способи опрацювання інформації, критичне ставлення до неї та вміння працювати в інформаційній сфері. Аксіологічний підхід пропагує потребу у формуванні ціннісної спрямованості особистості, що дозволяє розглядати прояв індивідуальності через інформаційну культуру (інформаційний світогляд, особистісні характеристики) в ролі компонента інформаційної компетентності майбутніх учителів географії.

Урахування положень аксіологічного підходу дозволяє стверджувати, що у всіх проявах компетентності проявляється втілення певної особистісної цінності. Оскільки головним способом сприйняття і відтворення цінностей є професійна діяльність, аксіологічний зміст професійної компетентності вчителя треба пов'язувати насамперед із цінностями професійної діяльності, адже «цінності педагогічної діяльності дозволяють учителеві задовольнити власні матеріальні, духовні та суспільні потреби, слугують орієнтиром його соціальної та професійної активності, спрямованої на досягнення гуманістичної мети освітньої діяльності» [15, с. 55]. У рамках цієї тези для майбутнього вчителя географії важливим є розвиток здатності оцінювати значну кількість інформації, що зумовлює необхідність розгляду аксіологічного компонента як важливої складової його інформаційної компетентності. Н. Мойсеюк визначає, що зміст навчального процесу має будуватися на основі таких його положень:

- характері викладу навчального матеріалу, який повинен розкривати й збагачувати суб'єктний досвід тих, хто навчається;
- спрямованості навчального матеріалу на інтегрування, узагальнення знань, а також на перетворення наявного досвіду кожного студента;
- відповідності досвіду студентів науковому змісту нових знань;
- стимулюванні в студентів навичок самоосвіти, саморозвитку, самовираження в процесі оволодіння знаннями;
- створенні можливостей вибору під час виконання завдань, розв'язання завдань;
- виокремленні загальнологічних і специфічних прийомів навчання з огляду на їхні функції в особистісному розвитку;
- контролі й оцінюванні процесу учіння та його результату;
- побудові, реалізації, рефлексії, оцінюванні учіння як суб'єктної діяльності [20, с. 180].

Підтримуючи дане положення щодо змісту освіти, О. Орлов пропонує до змісту кожної дисципліни ввести «аксіологічний компонент та систему навчальних завдань, спрямованих як на розвиток навчальної діяльності студентів, так і на формування загальнопедагогічних умінь майбутнього вчителя» [16, с. 59].

Аксіологічний підхід у професійній підготовці передбачає орієнтацію майбутнього вчителя географії на гуманістичні, загальнолюдські, національні, патріотичні, професійні цінності, на його готовність до саморозвитку компетентності як засобу власного професійного становлення й особистісного розвитку учня. Зокрема, під час професійної підготовки майбутнього вчителя це варто здійснювати за трьома напрямками:

- формування загального ціннісного ставлення студентів до професії;
- формування професійного образу Я-фахівця-студента;
- розвиток ціннісних орієнтирів образу майбутньої діяльності [37]. Підсилення мотиваційно-ціннісної спрямованості географічної інформації з огляду на сучасні уподобання учнів зумовлює потребу в психологічній готовності майбутнього вчителя управляти процесом пошуку, відбору й ціннісної корекції отриманих даних, що й передбачає аксіологічний підхід. Відповідно у студента-географа має скластися система ціннісних орієнтацій, які визначатимуть його ставлення до професії, відображатимуть змістові особливості інформаційної діяльності, її цілі й регулятори впливу на спрямованість у визначеній сфері.

Нааявність компетентності, тобто обізнаність із системою інформатизації освіти, вміння ефективно керувати собою, власними емоціями при роботі з інформацією, усвідомлення цілей професійної підготовки в цілому, що додає майбутньому вчителю географії мобільності, здатності до інновацій, упевненості в правильному виборі інформаційних джерел, генералізації інформації, її обробленні, інтерпретації й передаванні.

У контексті географічної освіти цю думку підтримують В. Ніколіна, Н. Олійник, Л. Паламарчук, убачаючи в мотивації освіти пріоритетний напрям її модернізації [23; 24; 25].

Ще один вартий уваги в рамках нашого дослідження підхід – це технологічний, пов'язаний із оволодінням майбутнім учителем технологіями використання інформації в навчально-виховному процесі й подальшій професійній діяльності, його професійною здатністю на основі глибокого розуміння інформації і навичок її обробки та зберігання ефективно здійснювати навчання учнів географії.

Адже саме під час навчання у ВНЗ формується особистість учителя з комплексом особистісних і професійних якостей, які відповідають вимогам суспільної і професійної діяльності, де визначальним чинником, на нашу думку, є всебічна технологізація та сукупність інформаційних можливостей, які йому доступні у сфері педагогічної діяльності.

У технологічному підході, як стверджують В. Стрельников й І. Брітченко, «системотворчим елементом є технологія, за допомогою якої здійснюється взаємодія педагога і студентів» [32, с. 13]. На думку автора, цей підхід «довгий час сприймався як технократичний, часто замінюючи методики навчання; лише зараз оцінюється як важливий і необхідний закономірний методичний компонент усієї педагогічної системи; перебуває на етапі формування і накопичення окремих предметних і глобальних технологій; рефлексивна складова цього підходу є незначною, спостерігається запозичення методологічних уявлень про системні й інформаційні технології» [29, с. 14].

У межах технологічного підходу інформаційну компетентність майбутнього вчителя географії розглядають як володіння інформаційними технологіями організації професійної діяльності та задоволення власних інформаційних потреб, як сукупність знань, умінь і навичок у сфері одержання, передавання, зберігання та використання інформації при розв'язанні професійних та особистісних завдань, є елементом загальної культури особистості, що охоплює інформаційний світогляд, систему знань, вмінь, навичок, мотиваційно-ціннісних орієнтацій, що регулюють поведінку студента в інформаційному середовищі. Сюди ж віднесемо техніку роботи вчителя з інформацією, навички у сфері пошуку, переробленні, осмислення, трансляції учням географічної інформації.

Вітчизняні науковці одним із завдань педагогічної освіти вважають формування інформаційної компетентності вчителя з метою не тільки самовдосконалення, а й доцільного використання інформаційних технологій у навчальному процесі, що потребує від нього вмінь готувати учнів до швидкого сприйняття та опрацювання великих обсягів інформації, озброювати їх сучасними засобами та технологіями роботи, формувати в них інформаційну культуру [29].

Узагальнюючи різноманітність підходів до дослідження проблеми, вказуємо на те, що освіта може бути реалізована в контексті особистісно орієнтованого педагогічного процесу, базовою умовою успішності її реалізації є багатовекторна діяльність студента, що слугує основою компетентнісної освіти.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок з напрямку. Процес

формування інформаційної компетентності на підставі особистісного, діяльнісного й аксіологічного підходів уможливує організацію інформаційної діяльності студента, що свідомо проектує мету пошуку, оброблення й використання інформації на майбутню професійну діяльність, сприяє позитивній мотивації до процесу навчання, оптимізує самореалізацію.

Складність та багатозначність уявлень про інформаційну компетентність зумовлене її функціональними і змістовими характеристиками, вказують на необхідність використання положень усіх означених психолого-педагогічних підходів, а в подальшому потребує глибокого аналізу системного, синергетичного, культурологічного, акмеологічного та інших методологічних підходів до її формування.

Список використаних джерел

1. Бабенко Т. В. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів історії у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Тетяна Василівна Бабенко; Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. – К., 2008. – 218 с.
2. Баловсяк Н. В. Формування інформаційної компетентності майбутнього економіста в процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Надія Василівна Баловсяк; Інститут педагогіки і психології професійної освіти Академії педагогічних наук України. – К., 2006. – 326 с.
3. Браславська О. В. Прогнозувальна оцінка фахової компетентності майбутніх учителів географії як важливої складової їх професійної підготовки / О. В. Браславська // Зб. наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [гол. ред. : М. Т. Мартинюк]. – Умань : ПП Жовтий, 2012. – Ч. I. – С. 276–282.
4. Бугрій О. В. Теорія і методика формування інтелектуальних умінь учнів у процесі географічної освіти : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання географії» / О. В. Бугрій ; Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. – Харків, 2006. – 40 с.
5. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Л. С. Выготский ; под ред. В. В. Давыдова. – М. : Педагогика, 1991. – 480 с.
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
7. Гукалова І. В. Вступ до фаху : географія і суспільство : навч. посібн. / І. В. Гукалова, Д. С. Мальчикова. – Херсон : ОЛДІ-Плюс, 2015. – 268 с.
8. Державна національна програма «Освіта (Україна ХХІ століття)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://portal.prolisok.org/osvita_ukraine_xxi.html.
9. Державний стандарт базової і повної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards/>.
10. Дьяченко М. И. Краткий психологический словарь: Личность, образование, самообразование, профессия / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Мн. : «Хэлтон» 1998. – 399 с.
11. Закон про вищу освіту [електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
12. Кизик О.А. Информационная компетентность как составляющая профессиональной компетентности выпускника профессионального лицея [Электронный ресурс] // Электронный журнал «Письма в Emissia: Offline: электронный научно-педагогический журнал» - Режим доступу: <http://www.emissia.50g.com/offline/a866.htm>. – Загол. з екрана. – Мова рос.
13. Коган В. З. Человек: информация, потребность, деятельность / В. З. Коган, В. А. Уханов. – Томск : Изд-во Томского университета, 1991. – 316 с.
14. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : «К.І.С», 2004. – 112 с.
15. Король В. М. Формування у вищих навчальних закладах цінностей сучасної людини. Проблеми освіти : наук.-метод. зб. – К. : Центр вищої освіти, 2001. – Вип. 23. – С. 51–56.
16. Круглый стол : Проблемы стандартизации высшего педагогического образования // Педагогика. – 2001. – № 6. – С. 52–66.
17. Кузь В. Готуємо вчителя до школи нового покоління / Володимир Кузь // Рідна школа. – 2003. – № 12. – С. 10–13.

18. Лебедева О. В. Развитие методической компетентности учителя как средство повышения эффективности учебного процесса в общеобразовательной школе : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. пед. наук : спец. : 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / О. В. Лебедева. – Нижний Новгород, 2007. – 24 с.

19. Методика навчання географії : навчальна програма / укл. О. М. Топузов, В. М. Самойленко, Л. М. Булава, Л. П. Вішнікіна / МОН України, Ін-т педагогіки АПН України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти, Полт. ДПУ ім. В. Г. Короленка. – К. : ПТЗО, 2009. – 36 с.

20. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навчальний посібник / Н. Є. Мойсеюк. – [3-є вид., допов.]. – К. : ВАТ «КДНК», 2001. – 608 с.

21. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті (Проект) // Освіта України. – 2001. – № 29. – 18 липня. – 16 с.

22. Недбай В. В. Проектная методика как фактор развития информационной компетенции школьника на уроке иностранного языка в средней школе [Электронный ресурс] // Всероссийский августовский педсовет, 2001. – Режим доступа: <http://2001.pedsovet.alledu.ru/news.php?n=311&c=42>. – Загол. з екрана. – Мова рос.

23. Николина В. В. Формирование у учащихся эмоционально-ценностного отношения к природе в процессе обучения географии / В. В. Николина // География и экология в школе XXI века. – 2009. – № 1. – С. 44–51.

24. Олійник Н. Ю. Роль мотивації у формуванні професійної компетентності студентів [Електронний ресурс] / Н. Ю. Олійник. – Режим доступу : library.uira.kharkov.ua/library/.../Олейник.doc.

25. Паламарчук Л. Б. Формування і реалізація соціокультурної складової змісту шкільних курсів географії : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (географія)» / Л. Б. Паламарчук ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2013. – 39 с.

26. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 412 с.

27. Саюк В. І. Розвиток професійної компетентності вчителів географії у системі післядипломної педагогічної освіти : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / В. І. Саюк ; Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти АПН України. – К., 2007. – 22 с.

28. Селевко Г. К. Педагогические технологии на основе информационно-коммуникационных средств / Г. К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2005. – 208 с.

29. Сисоева С. О. Педагогічні технології: визначення, структура, проблеми впровадження / С. О. Сисоева // Неперервна професійна освіта: теорія і практика – Польсько-укр. щорічник / За ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. – Ченстохова–Київ. – 2002. – Випуск 4. – С. 69–79.

30. Сметанський М. Шляхи удосконалення педагогічної підготовки майбутніх учителів / Микола Сметанський // Шлях освіти. – 2002. – № 4. – С. 36–39.

31. Степанов Е. Н. Педагогу о современных подходах и концепциях воспитания / Е. Н. Степанов, Л. М. Лузина. – М. : ТЦ Сфера, 2003. – 160 с.

32. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ / В. Ю. Стрельников, І. Г. Брітченко. – Полтава : ПУЕТ, 2013. – 309 с.

33. Тімець О. В. Теорія і практика формування фахової компетентності майбутнього вчителя географії у процесі професійної підготовки : дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Оксана Володимирівна Тімець; Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини. – Умань, 2011. – 487 с.

34. Топузов О. М. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНмолодьспорт України] / О. М. Топузов, В. М. Самойленко, Л. П. Вішнікіна. – К. : ДНВП «Картографія», 2012. – 512 с.

35. Тросюк С. Д. Формування предметної компетентності з географії України в учнів основної школи : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (географія)» / С. Д. Тросюк ; НАПН України, Ін-т педагогіки. – К., 2014. – 20 с.

36. Хоружа Л. Л. Етична компетентність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика / Л. Л. Хоружа. – К. : «Преса України», 2003. – 319 с.
37. Шемигон Н. Ю. Проблема ціннісних орієнтацій у професійній підготовці майбутніх вчителів / Н. Ю. Шемигон // Дидактика професійної школи : зб. наук. праць. – Хмельницький : ХНУ, 2005. – Вип. 3. – С. 45–48.
38. Kathleen Dunn. Information Competence Proposal – [електронний ресурс] / California State University Library, 2004. – Режим доступу: www.csupomona.edu. – Загол. з екрану. – Мова англ.
39. Susan C. Curzon. Chair. A Report Submitted to Commission on Learning Resources and Instructional Technology Work Group on Information Competence CLRIT Task 6.1 – [електронний ресурс] / California State University, 2005. – Режим доступу : www.calstate.edu. – Загол. з екрану. – Мова англ.

И. М. Макаревич

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ ИНФОРМАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ГЕОГРАФИИ

В статье рассмотрено методологические подходы к формированию информационной компетентности будущих учителей географии. Раскрыто сущность деятельностного, аксиологического и технологического подходов в подготовке таких специалистов.

Ключевые слова: деятельностный подход, аксиологический подход, технологический подход, профессиональная подготовка, информационная компетентность.

I. Makarevych

THEORETICAL REVIEW OF METHODOLOGICAL APPROACHES TO FORMATION OF INFORMATION COMPETENCE OF INTENDING GEOGRAPHY TEACHERS

The article deals with the methodological approaches to the formation of information competence of intending geography teachers. The essence of activity, axiological and technological approach in the process of preparing such specialists is determined.

Key words: activity approach, axiological approach, technological approach, training, information competence.

УДК 371.134:57 (07)

Т. М. Миронюк

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ЗДОРОВ'Я» В АСПЕКТІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

У статті розкрито сутність поняття «здоров'я» на основі теоретичного узагальнення наукових досліджень різних авторів. Подано узагальнене трактування поняття «здоров'я». Виділено його основні складові – фізичну, духовну, психічну, моральну, поведінкову. Доведено, що стан здоров'я оцінюється на трьох рівнях: соматичному, соціальному, особистісному.

Ключові слова: здоров'я, здоров'язбережувальна компетентність, фізичне, духовне, психічне, моральне здоров'я, поведінкова складова здоров'я.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Здоров'я кожної людини є одним з головних елементів національного багатства будь-якої держави. Значимість розробки тематики формування здоров'язбережувальної компетентності майбутнього вчителя обумовлена розумінням важливості стану здоров'я для його творчої, активної професійної діяльності.

Сьогодні цінність здоров'я і здорового способу життя лише декларується в суспільстві, конкретні реалії сучасного життя, умови освітніх установ не дозволяють не тільки матеріально (відсутність належної спортивної бази для зміцнення здоров'я і занять спортом, відсутність матеріальних можливостей в більшості сімей, що мають дітей тощо), змістовно (відсутність методичних рекомендацій, які базуються на індивідуальних особливостях), але головне – концептуально налагодити, організувати здоров'язбережувальний навчально-виховний процес в